

Glädjande besked till våra direktplacerade ägare

Beräkningen för premieåterbäringen har under försäkringsår 2017 och 2018 haft en tillfällig sänkning till 25% istället för 30% av icke utnyttjad premie. Detta pga. att vi åren dessförinnan hade stor ökning av antalet skador och därmed kraftigt ökade skadekostnader.

Styrelsen har nu fattat beslut om att återgå till de ursprungliga 30% vilket innebär att premieåterbäringen är upp till 18% av den erlagda premien. Ändringen börjar gälla för försäkringsåret 2019, vilket då avser utbetalningar med början 2020.

Bolagsstämma 9 maj

Vi höll ordinarie bolagsstämma 9 maj på Malmö Börshus. Representanter från 37 ägarkommuner närvarade.

På stämman beslutades bl a att aktieutdelningen för 2018 är 3% av aktiekapitalet. Efter stämman hölls två föredrag i ämnet "hur vi skyddar våra skolor/förskolor". Tobias Ekberg, P&B, belyste ämnet ur ett riskhanteringsperspektiv och Braem Sager, Räddningstjänsten Syd, belyste ämnet ur ett sociologiskt perspektiv.

Årsredovisningen för 2018 finns på vår hemsida. <http://www.ksfab.se/wp-content/uploads/2019/04/%C3%85rsredovisning-Kommunassurans-2018.pdf>

Sommarlov – Stängda skolor och förskolor

Nu är det sommarlov och många skolor och förskolor står helt eller delvis tomma. För att minimera risken för anlagd brand, inbrott och vattenskada finns det några enkla och effektiva skadeförebyggande åtgärder att vidta.

- Brännbart material ska alltid förvaras minst 6 m från byggnad. Töm alla närliggande papperskorgar och lås in eller lås fast soptunnor på betryggande avstånd.
- Överväg utökad bevakning och rondering, speciellt inför skolstarten i augusti.
- Kontrollera låsrutinerna och att befintliga larm fungerar. Tag gärna en extra koll så att alla dörrar är låsta och alla fönster är reglade.
- Förvara stöldbegärlig egendom såsom läsplattor, laptops, musikinstrument, kameror mm i låst och larmat utrymme utan fönster.
- Säkerställ att huvudavstängningskranen för inkommande vatten är lättillgänglig om ett ev. vattenläckage uppstår. Helst inte bakom låst dörr dit "bara" en enda person har nyckel. Om möjligt, stäng av vattenförsörjning i lokaler som inte ska användas.
- Genomför regelbunden tillsyn av lokaler där verksamheten tagit paus eller lokaler som står helt tomma.

Flera kommuner har egna interna regler/riktlinjer som naturligtvis ska följas. Tänk då på att uppdatera dem gentemot våra säkerhetsföreskrifter, pkt 1.9 i allmänna villkoret kommunförsäkring.

Krisberedskap

Erfarenheter från verkliga händelser

I denna andra del i vår artikelserie om krisberedskap kommer ni kunna ta del av värdefulla erfarenheter från verkligheten. Två olika händelser i två olika kommuner där nyckelpersoner delar med sig av sina intryck och lärdomar. Vi hoppas detta kan ge inspiration och stöd till andra som är på väg att ta fram eller uppdatera krisplaner.

Den första händelsen var en evakuering av ett flerbostadshus i samband med en brand i Malmö. Den andra händelsen var när två bomber detonerade vid en skola i Hässleholm. Information om dessa händelser har inhämtats via intervjuer med personer från respektive kommuns krisledningsgrupp. Men, till att börja med ska vi backa ett steg och ställa oss frågan:

Vad är en kris? – Vidare reflektioner

I den första artikeln definierades vad som menas med en kris med att det rör sig om en oönskad händelse som utsätter en verksamhet för sådana påfrestningar att den inte kan bedrivas med normala resurser och organisation. Vad innebär denna definition för just er organisation och vilken betydelse har begreppet kris för er? Var går gränsen för när en situation kan anses vara en kris eller inte? Det finns egentligen inget rätt eller fel svar på dessa frågor och svaren kommer att skilja sig mellan olika verksamheter. Men, oavsett vilken verksamhet du arbetar inom kan nedanstående tankar kring krishantering vara nyttiga att reflektera över i samband med ert arbete med krisberedskap och krisplaner.

➤ Själva processen för framtagandet och kontinuerlig översyn av en krisplan är minst lika viktigt, och i många fall ännu viktigare än själva planen som ett fysiskt dokument. Det är i framtagandet av planer, via gemensamma diskussioner och övning, som viktiga insikter för vad som i krisläget behöver göras, varför och hur, kommer på plats. Erfarenheter visar att en verksamhet som tagit fram och årligen tittar över sin krisplan i praktiken förlitar sig mycket lite på den skriftliga planen. I en verksamhet där

en krisplan togs fram för X-antal år sedan och aldrig har tagits upp för översyn/diskussion finns risken att krishanteringen blir mindre effektiv och flexibel. Att leda och hantera en kris genom att läsa ett dokument, ord för ord och pärm till pärm, är inte att rekommendera.

- Begreppet "kris" kan upplevas laddat och det kan finnas en ovilja att säga att man inom en organisation befinner sig i ett krisläge. Något som kan fördröja eller helt motverka att den krisplan som finns på plats aktiveras. Med andra ord kan det vara värt att fundera över hur man benämner situationen och tillse att det i planen finns enkla exempel på situationer då krisplanen bör aktiveras.
- En stor del av krishantering handlar om samordning och beslutsfattande. Detta är något som i de allra flesta verksamheter genomförs under normala förhållanden. Ett mindre problem uppstår och löses genom att fatta beslut om vad som ska göras och vilka personer som behövs för att lösa det. Skillnaden är att en verksamhet som befinner sig i en kris behöver anpassa sin ledningsstruktur för att hantera en högre grad av samordning och snabbare beslut.

Lägenhetsbranden - Malmö

En kväll i början av sommaren 2018 larmades räddningstjänsten till en brand i ett flerbostadshus i centrala Malmö. I samband med släckinsatsen fick ett 40-tal boende i tre trapphus utrymmas från byggnaden. Det kunde dock potentiellt kunna bli tal om att evakuera ett 100-tal boende om branden skulle fortsätta att sprida sig. Räddningstjänsten kontaktade därför kommunen för att få hjälp med att hantera situationen. Man valde att från kommunens sida åka in till uppsamlingsplatsen för att få en bättre lägesbild och underlätta samordning med andra aktörer på plats. Lina Ringberg, krisberedskapssamordnare vid Malmö kommun beskriver det så här:

”Det varierar från person till person men det kan finnas både för och nackdelar med att befinna sig på platsen där krissituationen utspelar sig. Vissa menar att det är lätt att bli involverad i det operativa arbetet. Något som dock underlättas av att vara på plats är att kommunikationsvägarna kan förkortas markant. Men, det är fortfarande viktigt att hålla sig i bakgrunden för att inte bli involverad i själva hanteringen. Ofta behöver man som krisledare information från platsen, och genom att befinna sig där kan man få en bättre känsla för vilka behov som finns, hur man kan möta dessa och samtidigt leda händelsen.”

”Det är viktigt att hålla koll på att man som krisledare inte går för djupt in i att göra istället för att leda.”

Krisledningen valde att placera de evakuerade personerna i Stadshuset i Malmö då det låg i närheten av olycksplatsen, var tillräckligt stort för att inhysa även ett större antal personer och för att det där fanns tillgång till badrum, vatten, sittplatser och liknande. Trots att det ”bara”

rörde sig om ett 40-tal personer som skulle evakueras fanns det ett antal utmaningar som behövde lösas. ”I det här fallet fanns det en mängd olika behov. Allt ifrån husdjur som behövde mat, äldre personer som påverkades av att byta miljö, mediciner som behövde delas ut särskilda tider med mera” säger Lina. Det visar på att det ändå behövs god beredskap även för att mindre komplexa händelser ska kunna hanteras på ett smidigt sätt då många mindre men ändå betydande utmaningar behövde hanteras.

”Det kommer alltid att inträffa oförutsedda händelser i krissituationer. Och då kan det, om man har väldigt tydliga och fasta planer, bli svårt att hantera situationen. Det handlar om att ha välutvecklade principer för ledning och om att ha ett förhållningssätt som gör att man snabbt kan ställa om och anpassa sig efter nya förutsättningar. Snarare än att följa en krisberedskapsplan till punkt och pricka.”

Hon poängterar att det är viktigt att få fram att krisledning inte behöver vara så komplicerat och att det ofta handlar om att besvara fem frågor.

Vad har hänt?
Vilka problem kan uppstå?
Vem har ansvar?
Vem tar beslut?
Vilket stöd behövs?

Genom att besvara de frågorna täcks 99% av händelserna in, samtidigt som de ger möjlighet för flexibilitet och är anpassningsbara efter många situationer, ”men det beror mycket på erfarenhet då det är svårt att känna sig trygg i en sådan metod om man inte varit med om många kriser tidigare.”

Det är alltså inte säkert att en sådan metod passar för alla men det är väl värt att reflektera över när krishantering diskuteras inom organisationen.

Skolbomberna – Hässleholm

På morgonen, i mitten av december, dagen innan eleverna vid en gymnasieskola i Hässleholm skulle gå på juledighet detonerade två bomber i skolbyggnadens källare. Räddningstjänsten, som larmades via det automatiska brandlarmet, kommer först till platsen men inser snabbt att det inte rör sig om en brand och lämnar över ärendet till polisen som efter en kort stund kan gripa den person som tros ligga bakom dådet. Kort därefter kontaktar polisen kommunens säkerhetsavdelning med information om att två bomber detonerat i skolan. I det skedet är läget mycket oklart då man inte vet om det finns fler bomber på området eller om det finns fler gärningsmän.

Anders Nählstedt och Kajsa Hermansson, säkerhetschef och säkerhetssamordnare vid Hässleholms kommun beskriver det så här. ”Det stod ganska snabbt klart att det skulle bli en mycket stor händelse. En bomb i en skola och närmare 1000 evakuerade elever, 2000 föräldrar, 4000 mor- och farföräldrar och så vidare. Därför bestämde vi oss från kommunens sida att hantera det som en mycket stor händelse.”

Krishanteringsarbetet inleddes med att sammankalla en krisledningsstab och skapa sig en lägesbild. Något som skiljer den här händelsen från många andra händelser där krisledningsstaben sammankallats är den mängd beslut som man var tvungen att fatta under en väldigt kort tid. ”I det här fallet tog vi i princip beslut varannan minut om vad som skulle göras och hur man skulle gå vidare. Till exempel, hur ska eleverna samlas? Var? Hur länge? Samtidigt som det också var en polisiär insats då det var polisen som ägde händelsen fram till lunch”.

Elever och personal samlades på uppsamlingsplatsen utanför skolan och fick inte lämna området under de närmaste timmarna då polisen inte visste om det fanns fler gärningsmän på området och behövde prata med eventuella vittnen. Händelsen inträffade i december, det var kallt ute och de flesta hann inte ta med sina ytterkläder då skolan evakuerades. Det var också många som saknade telefoner och möjlighet att kontakta anhöriga. Man behövde därtill ordna en tillräckligt stor lokal, vilket blev en idrottshall i närheten av skolan, för att inhysa alla människor. Man behövde hitta ett smidigt sätt att transportera elever hem, ordna med mat och dryck, hantera media och chockade människor. Allt detta och mer för närmare 1000 personer under några mycket intensiva timmar. ”Vi fick mycket hjälp av privata företag som hörde av sig och erbjöd hjälp med bland annat transport till elever och även mat och dryck till de som befann sig i idrottshallen. Det fanns en stark vilja från många att hjälpa till vid händelsen och att det bidrog till att den kunde hanteras på ett bättre sätt.”

Det blev under händelsen uppenbart hur viktig samverkan mellan olika aktörer är vid en större kris. Hanteringen av händelsen upplevdes som bra och en stor del av det beror på just god samverkan.

Den här händelsen var betydligt mer omfattande än utrymningen av trapphusen i Malmö men det finns många likheter i hanteringen av krisen med skillnaden att allt i det här fallet fick göras på en betydligt större skala. Det handlade till exempel om evakuering av personer, möjliggörande av kontakt med anhöriga, transport av människor till en lämplig lokal och att säkerställa att alla tar sig hem på ett säkert sätt.

”Det är viktigt att förstå att det kan drabba vem som helst. Det kan hända i en liten kommun som kanske inte har lika mycket resurser som de större kommunerna men det måste alltid finnas någon form av planering eller funktioner för att kunna hantera kriser.”

Viktiga lärdomar från händelserna

Även om alla kriser är unika så går det att dra vissa paralleller mellan händelserna som presenterats i artikeln. Det finns ett antal viktiga lärdomar kring krisberedskap i stort. Här följer fyra konkreta tips som kan vara bra att tänka på i en krissituation och som är applicerbara inom alla typer av verksamheter.

Tips!

Delegera. Det går väldigt snabbt att bli chokad när en kris inträffar. Både för egen del men också för andra som man behöver få tag i. Många samtal ska ringas och tas emot och det är lätt att hamna i en situation där man enbart tar emot samtal. Ett tips kan vara att använda två telefoner. En för att ta emot och en för att ringa samtal

Var öppen för att tidigt ta kontakt med personer som kan tänkas vara till hjälp genom sin erfarenhet och kompetens. Hamna inte i fällan att försöka lösa situationen helt själv(a). Situationer löses ofta bäst när rätt kompetens utför rätt uppgift. Att allt för sent inse att man själv(a) inte besitter rätt kompetens för att lösa en uppgift effektivt försämrar krishanteringsförmågan.

Operativa **krisplaner ska vara enkla och koncisa.** Dessa planer ska användas för att snabbt ge stöd åt beslut, prioriteringar, upprättande av kommunikationsvägar samt underlätta lägesanalys. Operativa planer bör kompletteras med administrativa planer som beskriver processer, organisation etc. som är viktiga att ha dokumenterade men som i krissituationen inte ska behöva åberopas. Det bör även finnas en resursplan som innehåller listor på nödvändiga eller värdefulla resurser som kan behövas i en kris och som med fördel kan specificeras förväg. Det kan tex handla om listor med material och utrustningen som kan behövas om ett äldreboende behöver evakueras. Det kan handla om listor med viktiga kontaktuppgifter till interna och externa resurser. Krisplaner som utgörs av omfattande och detaljerade dokument fungerar sällan bra i praktiken.

Gör inte för mycket. Det kan vara svårt att göra avvägningar i vad man ska fokusera på. En metod för att underlätta detta kan vara att utgå från frågan; vad är problemet? Utifrån allvarlighetsgraden på problemet kan man då ofta göra prioriteringarna enklare. Om det finns begränsade resurser och dessa måste läggas på antingen svårt skadade personer eller användas för att hjälpa personer som fryser kan man genom att ställa sig frågan få ett snabbt svar och gå vidare med hanteringen.